

Cecilia de Mander

VAD STÅR DET PÅ DARKSIDE?

- om nätdiskussioner på ett community för sadomasochister

B-opsats vt 08

Uppsala universitet

Centrum för genusvetenskap

Handledare: Hillevi Ganetz

1. INLEDNING.....	3
2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	3
2.1 Kunskapssociologi.....	3
2.2 Queerteori.....	5
2.3 Feminism och BDSM.....	6
2.4 Diagnoskriterier.....	7
3. METOD.....	8
3.1 Beskrivning av Darkside.....	8
3.2 Avgränsning.....	9
3.3 Analysmetod.....	10
3.4 Etik.....	11
4. ANALYS.....	12
4.1 En fråga om äkthet.....	12
4.2 Manligt och kvinnligt – dominant och undergiven.....	14
4.3 Farorna med BDSM.....	15
4.4 En oförstående omvärld.....	15
5. DISKUSSION.....	17
6. LITTERATURLISTA.....	20
7. OTRYCKTA KÄLLOR.....	20

1. Inledning

I denna uppsats ligger fokus på ett ”community”, det vill säga en samlingsplats eller ett slags klubb på Internet, som heter Darkside (2008) och som riktar sig till människor med intresse för fetischer eller BDSM¹. Syftet med uppsatsen är att undersöka de olika narrativ som framkommer i diskussioner mellan medlemmarna på sajten.

De frågor som ska besvaras kretsar kring hur medlemmarna på Darkside använder sajten och samtalet där till att hantera sin självbild och forma en gemensam bild av sig själva som grupp. Vilka narrativ använder medlemmarna på Darkside för att förstå sig själva i denna kontext, och sätta sin självbild i relation till omgivningen?

Den teoretiska utgångspunkten baseras på Berger och Luckmanns (1996) teorier om att kunskap om verkligheten byggs upp mellan människor och med språkets hjälp. Frågeställningen bygger på teorier om narrativ och att människor ordnar sin verklighet med hjälp av berättelser av olika slag. Uppsatsen innehåller också en redogörelse för hur sadomasochism har hanterats i den feministiska debatten.

För att få ett perspektiv på ämnet innehåller uppsatsen även andra bilder av BDSM. I texten redovisas hur relevanta begrepp används som diagnoskriterier. Detta syftar till att ge en ökad insikt i de narrativ som återfinns i det empiriska materialet, och för att ge ett exempel på i vilken kontext och i relation till vilken yttre verklighet narrativen formas.

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1 Kunskapssociologi

Analysens utgångspunkt är den syn på människan och hennes verklighet som framförs bland annat i Berger och Luckmanns *Kunskapssociologi – hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet* (1996). Författarna påvisar att människan skiljer sig från övriga djurarter i det att vår värld är ”öppen” i deras ordval, att vi formar vår värld lika mycket som den formar oss, och på så vis kan leva nästan överallt och på väldigt många olika sätt.

¹ BDSM står för Bondage/Dominance/Submission/SadoMasochism och handlar om frivilligt maktöverlämnande i sexuella eller erotiska sammanhang. Tidigare kallades allt detta för S/M, vilket står för Sadism/Masochism. BDSM kan sägas vara en kombination av bondage, vilket handlar om att binda människor i erotiska sammanhang, S/M och D/s. Det senare står för Dominance/submission och handlar om ett maktöverlämnande som inte nödvändigtvis inkluderar smärta. (Miller och Devon, 1995) Alla dessa termer används i diskussionerna på Darkside.

Vårt beteende är alltså inte ”driftstyr” i lika hög grad som många andra djurs, utan i högre grad utvecklat i samspel med miljön – där miljön både består av naturen och av människorna som omger oss (ibid).

”Viktiga steg i organismens utveckling som hos djuret når fullbordan i moderns kropp, sker hos människobarnet sedan det har lämnat livmodern ... Med andra ord äger den process varigenom barnet blir människa rum i ömsesidigt samspel med en miljö.” (ibid:64)

Poängen med detta resonemang är att visa i hur hög grad människors uppfattning om sin verklighet påverkas av det sociala sammanhanget. Hur vi beter oss och hur vi uppfattar verkligheten formar vi tillsammans med varandra. Det finns ingen ”mänsklig natur” som bestämmer hur kulturer och sociala sammanhang varierar. ”Man kan visserligen säga att människan har en natur, men det är meningsfullare att säga att människan konstruerar sin egen natur, eller enklare uttryckt att människan skapar sig själv” (ibid:65). En viktig sak som författarna påpekar är att människan givetvis inte skapar sig själv i ensamhet; det är alltid i ett socialt sammanhang, tillsammans med andra.

Som ett exempel på hur människan är relativt lite styrd av medfödda drifter framhåller Berger och Luckmann (ibid) sexualiteten, och dess oändliga variationer.

”Etnologiskt material visar att människor är i stånd till nästan vad som helst på det sexuella området. Man kan stimulera sin fantasi tills man når höjden av feberaktigt lusta, men det är osannolikt att man kan frambesvärja någon bild som inte motsvarar vad som i någon annan kultur är en vedertagen norm eller i varje fall en företeelse som man tar med största lugn.” (ibid:65)

Enligt författarna är ett resultat av människans låga driftstyrning fenomenen *typifiering* och *institutionalisering*. Eftersom vi är anpassningsbara kan vi i princip utföra en och samma handling på hundra olika sätt varje gång. För att undslippa detta, och lägga vår energi på några få viktiga saker istället, typifierar vi och använder rutiner.

Detta gäller även i relation till andra människor; när en handling upprepats några gånger slutar vi förvånas över den och applicerar en färdig tolkning. Handlingen blir då ”det som den personen gör”, och dessutom, i en dialektisk process så blir personen ”den som gör den där handlingen”. I förlängningen innebär denna typ av processer att både personer, handlingar och vem som utför vilka handlingar institutionaliseras, och därmed uppfattas av de inblandade som självklara.

Ytterligare ett viktigt begrepp är *subuniversa*. Ju mer överskott ett samhälle har desto fler individer kan ägna sig åt specifika handlingar, istället för att alla ägnar sig åt att skaffa mat. Då kommer vissa att ägna sig åt specifika handlingar i egna grupper, och olika regler och typifieringar kommer att uppstå för varje sådan grupp, som då blir ett subuniversum. Hela samhället känner (oftast) till att dessa subuniversa existerar, men alla vet inte alla regler som gäller i varje grupp, och alla ingår inte i kategorin ”de som utför dessa handlingar”. Ett modernt samhälle är fullt av sådana undergrupperingar.

Berger och Luckmann (1996) redovisar tre viktiga mekanismer som spelar roll när en individ skapar sin egen upplevda verklighet tillsammans med andra: *externalisering*, *objektivering*, *internalisering*. För att förenkla ett komplicerat resonemang kan man säga att människor till att börja med går ut och uppfattar och talar om verkligheten med varandra såsom den uppfattas i ett socialt sammanhang. Språket har en avgörande betydelse för detta. Objektivering innebär att människan sedan uppfattar denna på så vis externaliserade verklighet, det vill säga socialt konstruerade verklighet, som något objektivt existerande, någon som finns utanför människan, en objektiv existens. Internalisering innebär att människan tar in den objektiverade verkligheten i så hög grad att hon inte längre reflekterar över den upplevda verkligheten, utan tar den helt för given.

I sin förlängning kan verkligheten även bli *reifierad*, så tagen för given att den tas för självklar och i praktiken är omöjlig att ifrågasätta. Den som ifrågasätter den reifierade verkligheten uppfattas av omgivningen som galen, korkad eller möjligen endast som okunnig. Enligt författarna är ett av syftena med sociologisk forskning för forskaren att upplösa reifieringen och ifrågasätta den konstruerade verkligheten. (ibid)

2.2 Queerteori

Beskrivningen i förra stycket av sociologins syfte överrenstämmer med den moderna genusforskningens målsättning, inte minst den som är inriktad mot queerteori. Ambjörnsson (2006:35) skriver om den teoretiska bakgrunden till queerforskning: ”Istället för att rikta blicken mot de ’avvikande’ ville man undersöka hur sexuella normer uppstår, fungerar, upprätthålls och ifrågasätts.” Denna uppsats kan sägas ha en queerteoretisk ansats i det att fokus för uppsatsen inkluderar sexuella normer och maktrelationer. Ett begrepp inom queerforskning som är relevant för denna uppsats är heteronormativitet, som Ambjörnsson förklarar som:

”...de institutioner, lagar, strukturer, relationer och handlingar som upprätthåller heterosexualiteten som något enhetligt, naturligt och allomfattande – alltså det som bidrar till att *en viss sorts heterosexuellt liv* framstår som det mest åtråvärda och naturliga sättet att leva.” (Ambjörnsson, 2006:52)

2.3 Feminism och BDSM

BDSM, eller den äldre termen S/M, har periodvis varit ett omdiskuterat ämne inom feminismen. Tong (1998) skriver i en genomgång av feministiska teorier om konflikten om sexualitet mellan radikalliberala och radikalkulturella feminister.² Båda sidor lägger vikt vid sexualiteten som en faktor i förtrycket av kvinnor, men de har olika uppfattningar om orsak och verkan.

Enligt det radikalliberala synsättet är problemet förtrycket av kvinnors sexualitet, och allt som stöttar och frigör denna är bra. Att använda pornografi och alla tänkbara upphetsande fantasier eller handlingar för att öka kvinnors tillgång till sin egen sexualitet är positivt för kvinnors frigörelse. ”The ideal sexual relationship is between fully consenting, equal partners who negotiate to maximize one another’s sexual pleasure and satisfaction by any means they choose” (Tong, 1998:63).

De radikalkulturella feministerna å andra sidan ser den kvinnliga sexualiteten som kvalitativt annorlunda än den manliga. Heterosexuella relationer karaktäriseras enligt dessa teoretiker som regel av en ideologi baserad på sexuell objektifiering med män som subjekt eller herrar³ och kvinnor som objekt eller slavar, och detta stöder mäns våld mot kvinnor. För att nå en feministisk, kvinnlig sexualitet måste kvinnor först frigöra sig från denna ideologi. En sant kvinnlig sexualitet handlar om kärlek och intimitet, till skillnad från den manliga som handlar om prestation och erövring. ”The ideal sexual relationship is between fully consenting, equal partners who are emotionally involved and do not participate in polarized roles.” (Tong, 1998:63)

MacKinnon är en feministisk teoretiker som med Tongs (ibid) språkbruk ingår i den radikalkulturella skolan, och i vars verk man återfinner tankar kring sexuell dominans och underkastelse. Hon skriver att makt och maktlöshet är fundamentala delar av den heterosexuella strukturen, inte undantag. Mannens makt och våld mot kvinnan, och kvinnans underkastelse och tillgänglighet är enligt MacKinnon (1989) kännetecknande för sexuella relationer som sådana. Sexualiteten är i MacKinnons resonemang en social

² På engelska ”radical-libertarian feminists” och ”radical-cultural feminists”.

³ På engelska är uttrycket ”Master”, ett ord som också ofta används på Darkside som benämning på en manlig dominant, antingen från en undergiven partner, eller som ett namn personen själv tar sig.

konstruktion av mäns makt. Mäns dominans och kvinnors underkastelse är fundamentala delar av sexualiteten i vår patriarkala kultur.

De radikalliberala feministerna riktade kritik mot de radikalkulturella, bland annat genom att jämföra lust för olika sorters sex med smak för olika sorters glass och säga att de radikalkulturella feministerna bara godtog en smak. De hävdade att de radikalkulturella påstod att det bara fanns en sorts bra sex: ”vaniljsex” – mjukt, smekande, sida vid sida utan någon över eller under, helt och hållet gulligt sex. De radikalkulturella feministerna frågade retoriskt varför kvinnor, eller män för den delen, skulle begränsas till bara en ”smak” på sex? De hävdade att om kvinnor fick göra som de ville skulle vissa välja vaniljsex, medan andra kanske skulle föredra ”Rocky Road”-smak på sitt – till exempel sexuella möten där smärta och njutning blandades (Tong, 1998:69).

Andra exempel på inlägg i debatten är Pat Califia (Jackson och Scott, 1996) som skriver i en artikel om sin upplevelse av att komma ut som sadomasochist i den lesbiska feministiska rörelsen. Hon beskriver hur hon efter att sedan hon var två ha levt med sin lust för dominans och underkastelse, och försökt bli av med den med både abstinens och terapi, inte orkade med mer skuld, ångest eller frustration utan istället började experimentera med sadomasochism. ”Jag förlorade inte min själ”, skriver hon, ”men i processen förlorade jag en älskare, flera vänner, en förläggare, min lägenhet och mitt goda namn på grund av den fientlighet och rädsla som väcktes av min öppenhet om min sanna sexualitet” (Jackson och Scott, 1996:231, min översättning).

Sheila Jeffrey (ibid) tar det motsatta perspektivet, och argumenterar i en artikel för att S/M är något som hör hemma i den manliga gay-kulturen som ett uttryck för internaliserad homofobi och ett hyllande av maskuliniteten. Enligt Jeffrey är S/M således något som inte hör hemma inom den lesbiska rörelsen, och i alla händelser uttryck för självhat och kvinnohat – även i enkönade relationer mellan män, eller mellan kvinnor.

2.4 Diagnoskriterier

En aspekt av förståelsen av diskussionerna på Darkside är hur ämnesområdet BDSM behandlas i andra diskurser. Samma uttryck används men har skilda betydelser på Darkside jämfört med andra arenor. Som en liten orientering har jag valt att ta upp beskrivningen av sadomasochism i diagnosmanualen *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fourth edition* (1994), kallad DSM IV, där sadism och masochism

finns med under avsnittet *Sexual Desire Disorders*, under rubriken *Paraphilias*. Sadism och masochism sorterar där under samma avsnitt som exempelvis fetischism, pedofili, exhibitionism och voyerism.

Redan i inledningen slår manualen fast att diagnoserna gäller om beteendet orsakar stora svårigheter. Det är i sig ett kriterium för att få en diagnos – en person som är nöjd med att vara masochist blir således inte diagnostiserad som masochist enligt DSM IV. Det framgår dock inte av formuleringen i manualen att det är möjligt att ha beteendet utan att lida av det. Definitionen i DSM IV är att det förekommer och att det orsakar lidande. Huruvida det förekommer utan att orsaka lidande är förmodligen inte relevant i DMS IV (det är ju en manual för att diagnostisera sjukdomstillstånd).

Det är också intressant att det i texten framkommer att det inte görs någon diagnostisk skillnad mellan sexuell sadism med samtyckande partner eller med en partner som inte samtycker.

DSM IV nämner att sexuella praktiker kan variera mellan kulturer, men de har en något annan syn på det än Berger och Luckmann (1996). Det enda de nämner under rubriken ”Specific Culture and Gender Features” är att något som är avvikande i en kultur kan vara mer accepterat i en annan, samt att parafilier nästan aldrig diagnostiseras hos kvinnor, förutom masochism, där en av tjugo diagnostiserade är kvinnor (DSM IV, 1994).

Generellt framhålls sadism och masochism i DSM IV som ett psykiskt sjukt tillstånd, i samma kategori som pedofili, som kan vara farligt för individen eller andra.

3. Metod

3.1 Beskrivning av Darkside

Darkside är ett forum för människor som har ett intresse för BDSM och fetisher. I dagsläget har Darkside 22000 aktiva medlemmar, med en medelålder på 30 år, och har funnits sedan 2004. Varje medlem har ett eget ”nick”⁴, ett självvalt namn som används på sajten, en egen presentationssida, med en gästbok andra medlemmar kan skriva i, och möjlighet att lägga upp bilder och skriva dagböcker, ta emot mejl inom sajten, och en

⁴ ”Nick” är en förkortning av det engelska uttrycket nickname, smeknamn, och är ett namn medlemmen tar sig då denne registrerar sig på sajten. Nicken är en del av anonymiteten på sajten, och nicken är också unika för varje individ. På Darkside är det inte tillåtet att ha mer än ett nick per individ, och två personer får inte ha samma nick.

del andra funktioner. Det finns också diskussionsforum där folk diskuterar olika saker, möjligheter att på sajten lägga upp texter och bilder, ett kalendarium, och andra saker.

Eftersom medlemmar på sajten är tvungna att fylla i vissa fakta om sig själva när de registrerar sig för medlemskap finns det viss statistisk över medlemmarna. Det finns ingen kontroll att medlemmarna fyller i korrekta uppgifter, så informationen kan inte anses helt tillförlitlig, men det verkar ändå troligast att majoriteten inte ljugar. Denna statistisk finns upplagd på sajten, och en del av den redovisas i tabell 1 och 2. Sajtägaren har bifogat en kommentar till statistiken som är upplagd på hemsidan:

”Bland de medlemmar som slentrianregistrerar sig för att sedan lättvindigt överge sajten tenderar man att hitta många straighta unga killar som oftare är ute efter sex i allmänhet än att de har någon utpräglad BDSM- eller fetischläggning. Dessa personer har en betydande inverkan på resultatet.” (Darkside, 2008)

Tabell 1. Könsidentiteter (%)

Killar	65,5
Tjejer	30,8
Övriga kategorier	3,7

Tabell 2. Primära läggningar (%)

Saighta	62,1
Experimentella	20,1
Bisexuella	15,5
Homosexuella	1,5
Queera	1,2

3.2 Avgränsning

I min undersökning har jag valt att fokusera på de delar av sajten som riktar sig till medlemmar med främst ett intresse för BDSM, och avstått från de delar som rör medlemmar som enbart har ett intresse för olika fetisher. Det begränsar mängden relevanta diskussionsforum. De diskussionsforum som har ingått i undersökningen har rubrikerna ”Dominans och undergivenhet”, ”S & M”, ”Sexualitet i samhälle, politik och etik” och ”Allmän diskussion”. I de forumen har jag fokuserat på diskussionstrådar med inlägg lagda under 2008 fram till den 14/5 2008, och gjort en sällning bland rubrikerna för inläggen. Fokus har varit på rubriker som berört uppsatsens frågeställning på något sätt.

Jag ställde upp fyra kriterier för vad en diskussionstråds rubrik skulle beröra för att jag skulle välja att läsa igenom den. Dessa var:

- Rubriker som handlade om identitet, med frågor som: vilka är vi, hur är vi, vem gör vad? Ett exempel på en sådan rubrik är: ”Vad får en dominant ut av att härska?” Totalt 10 trådar
- Rubriker som handlade om BDSM i relation till omvärlden, som rättsfall, diskriminering eller tv-program om BDSM. Ett exempel på en sådan rubrik är: ”Gick i koppel, fick inte åka buss – hoppas att de vinner”. Totalt 7 trådar.
- Rubriker som handlade om terminologi och begrepp. Ett exempel på en sådan rubrik är: ”Ordval i forumet”. Totalt 5 trådar.
- Rubriker som handlade om medlemmarnas egna berättelser. Ett exempel på en sådan tråd är: ”Vad innebär bestraffning för dig?” Totalt 4 trådar.

Allt som allt läste jag 26 trådar.

Ett problem med denna avgränsning är att jag har varit tvungen att göra ett urval baserat på trådarnas rubriker och inledande inlägg, då jag inte har haft möjlighet att läsa igenom samtliga trådar för att hitta de som varit mest relevanta. Det är inte säkert att diskussionerna håller sig till rubrikens ämne, och således kan jag ha missat viktiga diskussioner. Ett alternativ hade varit att välja en snävare tidsperiod, kanske bara några veckor, eller begränsat mig till ett diskussionsforum, och undersöka samtliga trådar inom det kriteriet. Jag valde att göra på detta sätt eftersom jag ville maximera chansen att hitta intressant material, och då forumen har aktiva moderatörer som korrigerar deltagare som inte håller sig till ämnet, valde jag att lita på rubriksättningen.

3.3 Analysmetod

Jag har använt mig av en kvalitativ metod för textanalys, där jag har läst och analyserat texterna utifrån ett narrativanalytiskt perspektiv. I min genomgång av materialet har jag letat efter de berättelser, narrativ, som framkommer i diskussioner och andra texter.

Narrativanalys är en analysmetod som är något svår att definiera. Begreppet ”narrativ” är i sig omstritt, framförallt i hur det förhåller sig i relation till andra begrepp, som diskurs. Är diskurs en form av narrativ, eller tvärtom, ingår narrativ som en del av diskursen, eller är de samma sak? Alexa Robertson (Bergström och Boreus, 2005) redogör för olika synsätt och stannar sedan vid en förklaring som säger att narrativ handlar om ”vad”, vad historien handlar om, medan diskurs handlar om ”hur”, på vilket sätt den berättas. Jag väljer att inte närmare gå in på skillnaderna mellan ”narrativ” och ”diskurs” i detta sammanhang.

Att narrativ handlar om sammanhållna berättelser är de flesta vara överrens om, men en omtvistad fråga är vad som kan vara ett narrativ. Åsikterna skiljer sig, från dem som hävdar att allting, inklusive bilder, kan vara narrativ, till dem som anser att det måste vara berättande text. De exempel som ges av Robertson är nyhetsreportage på tv samt transkriberade intervjuer. I arbetet med denna uppsats kommer jag att läsa inlägg på diskussionsforum som narrativ. Min analys grundar sig på uppfattningen att ett narrativ kan berättas kollektivt, även med motstridiga inlägg i en diskussionstråd. I de fall olika debattörer har skilda åsikter läser jag dem som en del av den kollektiva berättelsen, och tar hänsyn till alla sidor som nyanser i berättelsen.

Narrativanalys kan också användas på olika sätt, i olika delar av arbetet. De två huvudsakliga användningsområdena är antingen som metod för analys av empiriskt material, att själva analysen baseras på narrativanalys, eller som ett sätt att presentera resultatet. I denna uppsats används narrativanalys som en metod för analys av det empiriska materialet.

Fokus för narrativanalysen är att hitta och redogöra för berättelsen i materialet, alltså narrativet. En kort beskrivning är att narrativet är en beskrivning av ett jämviktsläges förändring till ett annat läge, som skiljer sig från det första. Ett narrativ har en början och ett slut, med någon form av handling. Att identifiera och beskriva detta är att genomföra en narrativanalys.

Narrativanalys är meningsfullt för att få ett grepp om abstrakta företeelser, och för att belysa antaganden som annars tas för givet, men som just därför kraftfullt styr vårt sätt att göra världen begriplig.

3.4 Etik

När jag påbörjade arbetet med uppsatsen kontaktade jag sajtens ägare och fick hans tillstånd att genomföra min uppsats, med förutsättningen att anonymiseringen upprätthölls. Darkside är ett forum som kräver medlemskap för att man ska få tillträde till materialet. Att bli medlem är en snabb och enkel process där man registrerar sig via nätet, men det innebär ändå att det inte är en offentlig källa. Majoriteten av medlemmarna är anonyma, och förekommer enbart under sina nick och utan någon bild på sig själva där individen går att identifiera. Viktiga frågor för mitt arbete var hur jag skulle hantera möjligheten för de jag undersökte att ge (eller avstå från att ge) sitt samtycke, samt hur jag skulle bevara anonymiteten.

Efter samråd med sajtens ägare har jag valt att inte be om tillstånd för enskilda citat, utan att istället hålla dessa helt anonyma. Jag har därför avstått från att skriva nick, kön eller ålder på den jag citerat, utan enbart i vilket forum inlägget är skrivet samt vilket datum tråden startades.

4. Analys

I diskussionerna jag har valt att läsa framkommer några tydliga teman. Det är antingen saker som ofta kommer tillbaka i olika diskussioner oavsett ämne och från olika debattörer, eller saker som framstår som något tidigare överenskommet.

Det förstnämnda framgår till exempel av kommenterar som påpekar att ett ämne tas upp ofta som i citatet: ”En sak man måste tänka på när den här diskussionen dyker upp, (igen!) är att vi är ju alla olika och det finns inget ”rätt” sätt att vara Dom/sub eller topp/bottom eller vad man nu vill sätta för etikett⁵” (Dominans och undergivenhet, 16-09-2007).

Saker som är tidigare överenskommet märks till exempel då förkortningar används som inte förklaras och vars betydelser alla verkar vara införstådda med. Ett exempel på sådant är citatet: ”Dissar man de som använder stoppord, så har man missat SSC⁶ med... ungefär en halv världsdel.” (Dominans och undergivenhet, 12-05-2008)

Efter att ha analyserat texterna har jag identifierat några sådana teman som verkar ligga djupt i de historier människorna på Darkside berättar om sig själva.

4.1 En fråga om äkthet

Ord som ofta dyker upp i diskussionerna, och som ofta också blir ifrågasatta, är sådana som hänvisar till någon form av äkthet. Det kan vara att någon är ”äkta” det ena eller det andra – äkta undergiven, äkta dominant, eller andra ord med snarlik betydelse, som ”seriös” eller ”riktig”. ”En botten som försöker styra sin dominant kan enligt mitt sätt

⁵ ”Sub” är en förkortning av ”submissive”, det engelska ordet för undergiven (Miller och Devon, 1995). Den exakta terminologin diskuteras livligt på Darkside, och det finns flera olika uttryck med snarlika betydelser. Den undergivna parten i en relation kan kallas ”sub”, ”ug” som i undergiven eller ”bottom” som i motsatsparet top/bottom. Motsvarande för dominanta är ”dom”, förkortning för dominant, eller ”top”. Det verkar som om de flesta anser att ”top” och ”bottom” handlar om mer renodlade sexuella relationer, medan ”sub”, ”dom” och ”ug” i högre grad handlar om sociala så väl som sexuella relationer

⁶ SSC står för ”Safe, Sane and Consensual” (Miller och Devon, 1995) och är ett begrepp som används relativt ofta på forumet. Det handlar om hur en BDSM-relation bör vara, alltså ungefär ”trygg, vettig och ömsesidig” (min översättning).

att se knappast kallas en *sant undergiven* (min kursivering).” (Dominans och undergivenhet, 16-09-2007)

Det verkar finnas en inbyggd konflikt – å ena sidan vill man definiera sig själva ”såna här är vi”, ”såna är undergivna/dominanta/BDSM-människor”, medan man å andra sidan inte vill utesluta någon, och är nog med att ta med fraser som ”så funkar det för mig” och ”sådär är det minsann inte för alla”. Citatet nedan illustrerar svårigheterna med att hitta definitioner som alla inblandade kan godta:

”Har fått höra att switchar⁷ inte är "äkta", osv. Man undrar ju vem som sitter och kommer på dessa uttrycken, vem det är som skapar "reglerna" för vad som är "äkta" och inte, osv.”
(Dominans och undergivenhet, 17-02-2008)

Eftersom de som deltar skiljer sig åt inte bara när det gäller faktorer som inte direkt berör det gemensamma ämnet, som ålder, samhällsklass och geografi, utan också i fråga om sådant som är direkt relevant, som kön och sexuell läggning, får de deltagande svårigheter när de vill slå fast vilka som ingår i gruppen.

Rent konkret finns det dominanta kvinnor och män, undergivna kvinnor och män, och hetero- homo- och bisexuella, som alla är aktiva i diskussionen och på så sätt påverkar den gemensamma verkligheten. Definitioner som exkluderar någon av grupperna stöter som regel på motstånd.

Dessutom handlar diskussionerna om saker som utspelar sig inom relationer, där varje par⁸ har konfronterats med och har löst frågorna som diskuteras på Darkside på sina egna sätt. Det är medlemmarna i dessa par, eller individer som varit en del av ett par eller vill vara det i framtiden, som försöker enas om gemensamma bilder och överenskommelser om vad som kännetecknar dem som grupp på Darkside, och definitioner som inte inkluderar en lösning som något par har valt att använda möter protester. Det leder till att många diskussioner går i ett mönster där någon säger ungefär att ”i en äkta BDSM-relation går det till så här” varvid någon annan svarar ”men vi gör så här – säger du att vi inte är äkta?”.

⁷ En ”switch” (Miller och Devon, 1995) är en person som är både undergiven och dominant, ibland i samma relation, ibland i skilda relationer.

⁸ För enkelhetens skull väljer jag att skriva par, även om det i diskussionerna förekommer deltagare som väljer att leva i polyamorösa relationer med flera partners.

Förkortningarna ”BDSM” och ”SSC” förefaller hållas upp som sköldar mot allting klandervärt och sådant man själv inte håller på med. ”Äkta BDSM” är något eftersträvansvärt som är omgivet av fallgropar. Å ena sidan kan man misslyckas genom att vara alltför lite – i stort sett alla fall där rollerna mellan undergivna och dominanta inte hålls isär tillräckligt hårt. De som vill leva ut båda rollerna säger på flera ställen att de känner sig ifrågasatta och inte tillräckligt ”äkta”, liksom undergivna som anses vara för dominanta eller dominanta som inte är tillräckligt hävdande.

Det andra sättet att göra fel på är att vara för extrem. Där framhålls ”SSC” som idealet, och om man frångår vad som i diskussionerna anses ”säkert, vettigt och ömsesidigt” så är det inte heller längre ”äkta BDSM”. Exempel på sådana resonemang förekommer bland annat i diskussioner om stoppord⁹ och gränser, som i detta inlägg: ”En Dominant som nonchalerar ett uttalat stoppord är inte seriös enligt min mening,,,,” (Dominans och undergivenhet, 10-01-2008)

4.2 Manligt och kvinnligt – dominant och undergiven

Hur deltagarna i diskussionerna på Darkside hanterar frågan om genus är intressant. De flesta som deltar i diskussionerna verkar göra en ansträngning att inte förutsätta heteronormativitet. Deltagare i diskussioner som exempelvis uttalar sig som om alla av dominant läggning vore män, eller som om alla kvinnor vore intresserade av män, blir ifrågasatta. Det förefaller vanligare att deltagare i diskussionen antar att relationer handlar om dominanta män med undergivna kvinnor, men det är inte en del av en självklar verklighet. Tvärtom är det vanligt med könsneutrala uttryck och ordvändningar, som ”hen”, ”h*n” eller ”honom/henne” när könet är okänt eller inte relevant. Ett exempel på hur sådana könsneutrala formuleringar kan se ut är detta citat:

”Låter undergivna verkligen sig utsättas för vad som helst utan en tanke på sin egna hälsa, just för att de är "slavar/slavinnor"? Är de inte människor först och främst? Det är inte alltid den så kallade dominanta parten vet vad som är bäst alls.” (Dominans och undergivenhet 21-01-2008)

För de som diskuterar på Darkside verkar det finnas en mycket viktigare dikotomi än den mellan könen – den mellan dominanta och undergivna. Precis som i den

⁹ Ett ”stoppord” är ett ord som den dominerade parten kan använda i rollspelssituationer då ord som ”stopp” och ”sluta” skulle kunna uppfattas som en del av rollspelet. Stoppordet är en fras som parterna kommer överrens om i förväg för att undvika missförstånd. (Miller och Devon, 1995)

heterosexuella matrisen förväntas relationen bestå av två helt olika individer med olika, och kategoriserbara, behov och beteenden. På Darkside är dock dessa inte män och kvinnor, utan ”dom” och ”sub”. Den avgörande gränsen går mellan de som vill dominera i en relation och de som vill underkasta sig. Dessa roller typifieras med Berger och Luckmanns terminologi (1996) enligt mönstret att ”dominanta är sådana som gör så här – således måste man göra så här för att tillhöra gruppen dominanta” och vice versa för undergivna. Trots att en stor andel av dem som registrerar sig på Darkside har angett att de vill göra båda delarna (Darkside, 2008) så är diskussionen fylld av uppfattningen att dominanta är på ett sätt och undergivna är på ett annat.

4.3 Farorna med BDSM

På många ställen förefaller diskussionen styras av en uppfattning om att saker och ting är väldigt farliga. Detta tema är tätt förbundet med frågan om ”äkthet” – äkta BDSM är sådant som inte är farligt eller förkastligt, det verkar vara en del av själva definitionen av begreppet.

Farorna förefaller lura i varje hörn för den BDSM-intresserade, inom relationer och utom. Den första, största och mest diskuterade risken är faran för undergivna att råka illa ut i relationer. Detta återkommer gång på gång på olika sätt i diskussionerna.

Andra rädslor är faran för dominanta att (orättvist anklagade) straffas juridiskt, och rädslan för omgivningens reaktioner – att bli avslöjad, att bli utstött, att bli missförstådd. Ytterligare en rädsla är risken att den sexuella preferensen (ens egen eller andras) ska ha en negativ bakomliggande orsak som dålig självkänsla eller liknande.

Alla dessa rädslor dyker upp som faktorer i diskussionen och tas oftast för givet. Ingenstans avfärdas rädslor, utan de tas på största allvar, och diskussionerna handlar som regel om hur man ska undvika de obehagliga konsekvenserna – inte huruvida något verkligen är en fara eller inte. Det någon individ uppfattar som en risk tas på allvar av övriga, även om lösningar och orsaker diskuteras livligt.

4.4 En oförstående omvärld

Spåren efter den feministiska debatt som beskrivits i inledningen syns tydligt i diskussioner som berör omgivningens attityder. Ett av tecknen på detta är att sex utan BDSM-inslag kallas ”vanilj”, det uttryck som de radikalliberala feministerna använde för att beskriva sexuella preferenser som olika smaker på glass och som hittat sin väg till den svenska BDSM-scenen. Människor som inte sysslar med BDSM i diskussionen hänvisas till som ”vaniljare”. Relativt många frågor handlar om vad ”vanilj-folk” tycker

om olika saker, exempelvis i tråden "Finns det bdsm-fobier?" där hela diskussionen handlar om i hur hög grad andra människor har fördomar och/eller hat mot BDSM-intresserade. En person uttrycker sig så här.

"Jag har en än så länge obekräftad teori att vaniljfolket upplever oss BDSM:are som mycket otäckare om vi talar om dominans/undergivenhet utpräglade statiska roller än om vi framstår som switchar. – I vaniljvärlden har man ju tutats i hela livet att rättvisa och harmoni bara uppnås när alla är jämlika och bryter man även mot det blir vi säkerligen mycket sjukare i deras ögon..." (Allmän diskussion, 17-04-2008)

I citatet kan flera grundläggande föreställningar skönjas. Det finns en uppdelning mellan "vaniljfolket" och "oss BDSM:are", det verkar som att personen som skrev inlägget ser i det här sammanhanget det som två distinkta grupper. Det är också tydligt att personen anser att "vaniljfolket" har negativa uppfattningar om "oss BDSM:are". Fraser som "mycket otäckare" och "sjukare" antyder att det bästa man kan hoppas på är att framstå som mindre otäcka och mindre sjuka – inlägget lämnar inget utrymme för att helt rentväs i "vanilj-folkets" ögon.

Uttrycket att folk "inom vaniljvärlden" har "tutats i" att jämlikhet är en förutsättning för rättvisa och harmoni förefaller utgå från två föreställningar: dels att det finns en "vaniljvärld", således skild från någon annan värld (förmodligen en BDSM-värld); och dels att jämlikhet inte är en förutsättning för rättvisa och harmoni (då detta är något som vaniljvärlden har fått sig "itutat").

Som svar på just det inlägget påpekar en annan person problemen med att bli accepterad även inom BDSM-sfären, och hänvisar det till den feministiska debatten. Hon beskriver svårigheter hon upplevt som undergiven och kvinna:

"Jag blev ikke spesielt godt mottatt som undergiven på bdsm-happenings da jeg pleide å gå på dem, på slutten av 90-tallet. Ifølge den lokale feministbevegelsen er jo kvinner det sterke kjønn, menn ska underkaste seg. Så en kvinne som frivillig lot menn ta kontrollen... det var upopulært." (Allmän diskussion, 17-04-2008)

Citatet visar på en persons upplevelse av att diskussionen om sadomasochism inom feministiska kretsar fick återverkan på situationen för kvinnor med undergiven läggning inom BDSM-sfären.

En annan faktor som är viktig vid frågan om omvärldens syn på BDSM är huruvida det är en psykisk störning eller inte. Detta är något som debattörerna ofta tar ställning till eller reagerar på. I vissa fall handlar det om människors uppfattning om sig själva och att de själva oroar sig för att det de gör är ”sjukt” eller ”stört”. Det finns också en oro för att BDSM som aktivitet skulle dra till sig psykiskt sjuka människor, till exempel som i detta citat:

”är det inte ganska självklart att vissa människor som agerar självdestruktivt inom olika diagnoser vänder sig till BDSMscenen för att legitimt kunna utöva självskadebeteenden? att vissa människor med trasig självkänsla hittar ett sätt att bekräfta den (förnedring, smärta och undergivenhet) eller försöka laga den (genom att dominera)?” (Sexualitet i samhälle, politik och etik, 21-12-2007)

Ofta handlar rädslan om vad ”vaniljfolket” har för inställning till ”BDSMare”. Att sadism och masochism finns med som en diagnos i DSM IV får återverkan på diskussionerna på Darkside. I debatterna återkommer påpekan det att diagnoskriterierna angår de som själva upplever sin läggning som ett problem, men detta till trots finns det en genomgående oro för att andra ska uppfatta BDSM som sjukt.

Det är dock inte så att alla inlägg speglar en inställning att de som inte håller på med BDSM är ”andra” som har negativa uppfattningar. Det är relativt vanligt med generaliseringar om BDSM-människor och andra människor, men det är inte uteslutande så, och många inlägg syftar istället till ökad förståelse och nyansering.

Det verkar dock som att Pat Califias upplevelse av att komma ut som sadomasochist delas av många av dem som diskuterar på Darkside – eller i alla fall att rädslan för att dela hennes upplevelse är genomgripande. En tråd inleds med frågan för vilka yrkesgrupper eller i vilka sociala sammanhang det kan vara skadligt att avslöjas eller komma ut som BDSM-intresserad. Ett av svaren i tråden var: ”Alla som har hemmavarande barn och alla som är anställda.” (Allmän diskussion, 16-03-2008)

Även de som anser att man har rätt att vara öppen med sina sexuella preferenser ser det inte som något som görs utan kostnad, utan som att kostnaden är ett pris värt att betala. Åsikterna skiljer sig åt hur hög kostnaden med att vara öppen är – de flesta verkar anse att det inte går att vara det utan ett betala ett pris för det.

5. Diskussion

De diskuterande medlemmarna på Darkside förefaller ha vissa svårigheter i skapandet av sin gemensamma verklighet. De har det gemensamt att de till viss del delar sexuella preferenser, och att de upplever att dessa preferenser särskiljer dem från alla som inte delar dem, och gör att de riskerar att bli utstötta ur majoritetssamhället. De förefaller ha en stor vilja att skapa gemensamma uppfattningar och att komma överrens om betydelsen av begrepp.

Det är dock också så att deltagarna på diskussionsforumet på Darkside är en heterogen samling människor. De har inte så mycket mer gemensamt än att de delar sexuella preferenser, och att de tycker om att diskutera på nätet. De skiljer sig åt inte bara vad det gäller kön och sexuell läggning, utan också när det gäller nyanserna i sitt BDSM-intresse. Varje individ hittar egna lösningar i varje parkonstellation individen ingår i, och för att få en gemensam verklighet behöver alla dessa könsidentiteter, läggningar, preferenser och nyanser vara inkluderade. Detta sker sällan, och det är relativt få saker som de som diskuterar på Darkside är överrens om.

Det verkar finnas en inbyggd paradox mellan behovet av att definiera gemensamma gränser och uppfattningar om verkligheten och ett behov av att inkludera alla som deltar i diskussionen. En reifierad gemensam verklighet kräver samstämmighet om grundläggande förutsättningar, och det innebär att dessa grundläggande förutsättningar måste inkludera samtliga som inkluderas i detta specifika subuniversum. Definitioner och förutsättningar som utesluter någon blir ifrågasatta och kan därmed inte uppfattas som objektivt verkliga.

Det märks tydligast på att försök att framhålla heteronormativa föreställningar om manlig dominans och kvinnlig underkastelse som en objektiv sanning möter förhinder. Eftersom det finns dominanta och undergivna av båda könen och med olika sexuella läggningar, och dessa också måste inkluderas, verkar de som diskuterar på Darkside inte kunna behålla reifieringen av den heteronormativa matrisen. På Darkside används ett språkbruk som inkluderar alla tänkbara kombinationer av kön, sexuell läggning och maktfördelning, och jag tror att det också visar hur den gemensamma verkligheten på Darkside ser ut.

En aspekt som det dock verkar finnas överrensstämmelse om är dikotomin mellan dominanta och undergivna. Kanske ersätter den en trygghet som annars finns i en uppdelning mellan män och kvinnor? Det står klart att även om diskussionsdeltagarna

inte är överrens på många punkter, så förefaller de ha reifierat existensen av människor med dominant och undergiven läggning. Uppfattningen om ”sub” och ”dom” är i själva verket tagen för given och uppfattas som sann och objektivt verklig. Inom ramarna för BDSM-diskussionerna på Darkside verkar huruvida du har en dominant eller en undergiven läggning vara den viktigaste aspekten av din identitet.

En fråga för vidare forskning är på vilka sätt uppfattningarna om dominanta och undergivna och deras respektive roller samverkar, överlappar och varierar med uppfattningarna om manligt och kvinnligt hos dem som deltar i diskussionerna.

Ytterligare en sak man förefaller ha reifierat är uppfattningen om riskerna med BDSM, kanske framförallt om sårbarheten hos de undergivna. Att det är farligare att vara undergiven än dominant förefaller vara en allmänt accepterad grundförutsättning. Men det är inte bara de undergivna som kan råka illa ut – mycket av det som diskuteras handlar om att minimera risker. Det man diskuterar är exakt hur farorna ser ut, och hur de ska undvikas – inte huruvida de förekommer eller om rädslorna är relevanta. Uppfattningen om BDSM som en riskabel sysselsättning verkar vara en del av den gemensamma verkligheten.

Sammanfattningsvis kan jag säga att det verkar som om de som debatterar på Darkside ägnar sig att bygga upp en gemensam verklighet, ett gemensamt subuniversum i Berger och Luckmanns (1996) terminologi, med hjälp av berättelser om sig själva och omvärlden. Dessa berättelser lyser igenom i diskussionerna i form av frågor eller farhågor som dyker upp ofta oavsett vilket ämne som diskuteras, och i form av språkbruk och förutsättningar som tas för givet i diskussionen. Trots svårigheter som mestadels består av gruppens heterogenitet förefaller diskussionsdeltagarna ha reifierat vissa fenomen, och format en gemensam verklighet utifrån vilken de förstår sig själva och varandra.

6. Litteraturlista

Ambjörnsson, Fanny (2006): *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur.

Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1996): *Kunskapssociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet.* Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2005): *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.* Lund: Studentlitteratur.

Califia, Pat (1981): "Feminism and sadomasochism" i Jackson, Stevi & Scott, Sue (red.) (1996) *Feminism and sexuality: A reader.* Edinburg, Scotland: Edinburgh University Press.

Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fourth edition. (1994)
Washington, DC: American Psychiatric Association.

Jeffreys, Sheila (1990): "Sadomasochism" i Jackson, Stevi & Scott, Sue (red) (1996) *Feminism and sexuality: A reader.* Edinburgh, Skottland: Edinburgh University Press.

MacKinnon, Catharine (1989): *Toward a Feminist Theory of the State.* Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Miller, Philip & Devon, Molly (1995): *Screw the Roses, Send me the Thorns: The romance and sexual sorcery of sadomasochism.* Fairfield, Connecticut: Mystic Rose Books.

Tong, Rosemarie Putnam (1998): *Feminist Thought: A more comprehensive introduction. Second edition.* Boulder, Colorado: Westview Press.

7. Otryckta källor

Darkside. BDSM- och fetischscenen på nätet (2008) Besökt 14 maj 2008
<http://www.darkside.se>.